

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

~ V Ljubljani v sredo 20. marca 1867. ~

Gospodarske stvari.

Prosim poduka

zarad pobiranja vinskega davka in zarad klanja.

Preteklo poletje se mi je pripetilo nekaj, da mislim, da nas pobiralci vinskega davka preveč pritiskajo. Zato, drage „Novice“, pritečem do vas in vas prosim poduka. Morebiti, da tudi drugim prav doide.

Ali je po postavah pripuščeno oštirju (krčmarju) od svojega doma pridelanega mošta še pred sv. Martinom vžitnino plačati za celo leto?

Ali smejo ti pobiralci v hramu zapečatiti velike polne sode, ki niso za oštarijo nastavljeni, namreč pri nas na Vipavskem, kjer je vino o poletnih mesecih malega in velikega srpana pri siloviti vročini v nevarnosti, in ga kmet sleherni dan pogledati mora, pa ga ne more, ker je zapečaten?

Ali je pravično, da mi oštirji tudi od droži vžitnino plačujemo, ali se morejo odpisati?

Ravno taka je pri klanji. O poletnem času sem dobil enkrat pozno na večer iz c. kr. uradnije napoved, da jutro zjutraj mora meso za 400 do 600 prisedših vojakov pripravljeno biti. Tečem uro daleč k „bešteltarju“, in ta mi očita: zakaj nisi 24 ur pred „mel-dal?“ Kako bom naznanil — rečem — ker ne uradni in ne meni ni bil prihod vojakov znan! Ali sme poročnik (bešteltar) o vojskinih časih na to gledati, kar biti ne more — in se nad nami sponašati, kakor njega dni vavpet nad tlačani? ali ni tudi njim spodobno obnašanje zapovedano?

J. H.

Odgovor na vprašanja. — Postava in ukazi, dani zastran vžitnega davka, gostilničarju ne stavijo časa, kdaj, pa tudi mu ne mejijo tega, s kakošno pijačo se sme založiti. Tudi mu ni zabranjeno, vžitni davek brž takrat popolnoma plačati, kadar postavljenju (bestellten) naznani zalogo za krčmarijo namenjeno.

Ako se založi pred sv. Martinom z moštom in od njega vžitni davek odraja, ne gre pozneje od njega nobenega plačila več, dasiravno se je mošt spremenil v vino.

Zakupnik (Pächter), ki stopi v vladne pravice in dolžnosti, se ne more siliti, da se pogodi zastran vžitnega davka s posamesnimi osebami, ali pa z občinami itd. Pogodba je le prostovoljno mogoča, ako se med sabo porazumeta pobiralec in plačevalec.

Vse sode brez izjeme v gostilničarjevem hramu, kjer se hranuje pijača za krčmarijo namenjena, ima zakupnikov postavljenec pravico zapečatiti, toraj tudi take, v katerih je domači pridelek spravljen, če tudi je le-ta le za prodajo na debelo namenjen; to pa vendar tako, da je gostilničarju mogoče iz nastavljenih sodov vino točiti.

Ta pravica postavljenca pa še dalje sega; on namreč sme tudi gostilničarjevo vino zapečatiti, ki ga ima v družih lastnih ali najetih hramih spravljen, ako hrami niso več ko četrt milje od njegove gostilnice oddaljeni, in te ima on postavljenju izkazati.

Le hrami, ki so od gostilnice več ko četrt milje oddaljeni, ne spadajo pod kontrolo.

Take kontrole se more le tisti oprostiti, kdor od vse vžitnemu davku podvržene pijače, ki je v omenjenih hramah spravljen, davek precej plača.

Vžitni davek se odpiše od vina, ki ni za vživanje, in od drožja, ki niso za rabo. Ako se pa žgano vino žge iz omenjenega vina in drožja, pa tudi, če se iz pokvarjenega vina nareja kis (jesih), se vžitni davek ne odpusti.

Kdor surovo meso prodaja, pa tudi gostilničar, ako on želi kako živinče zaklati, ima vselej 24 ur, predno klati začne, to postavljenju naznaniti; pa tudi predpisani davek mora še pred klanjem plačati.

O posebni sili, kadar se mora živina nemudoma zaklati, to je, če se je bati, da ne pogine, ali pa če je treba mesa prav naglo poskrbeti (kar se ravno ob vojskinem času večkrat zahteva), ne more veljati ta predpis, ki se le v navadnih časih izpeljevati more. Naznaniti se mora pa to vendar le, predno se kolje, postavljenju; ako pa ni mogoče njemu glasú dati, pa tudi bližnji cesarski gosposki ne, takrat saj se naznani županu, da on pogleda, kar je treba, in potem potrdi, da se je živinče moralo nemudoma zaklati.

Najdalje tri ure potem, ko se je živina zaklala, se ima vendar to postavljenju naznaniti, pa tudi če zahteva se mu morajo podati spričevala, da ni bilo mogoče klanja odložiti. O takih okoliščinah je toraj treba previdno ravnati, in si preskrbeti spričeval, ktera naj natančno povejo čas, kdaj se je gosposki ali županu naznanila silna potreba nemudnega klanja, pa tudi to, kdaj se je potem živina zaklala. Od zaklane živine pa ne sme nič na stran priti, ampak vse mora v klavnici ali mesnici tako dolgo skupaj ostati, dokler vžitni davek od nje ni bil plačan tistemu, ki ga ima pravico pobirati.

Spodobno obnašanje do ljudi je finančnim uradnikom z dotičnimi ukazi naročeno, in ker zakupnikovi postavljenji te uradnike nadomestujejo, se morajo tudi le-ti na tanko po tem ukazu ravnati. Kdor davek plačuje, ni podložnik; zato ima pravico zahtevati, da se ž njim spodobno ravna, če tudi on pošteno ravna.

Posebno dobro seme svilnih (židnih) črvičev

se dobiva pri prof. dr. Lanza di Casalanca v Spljetu (Spalato) v Dalmaciji, beneška unča Briančskega plemená po 12 frankov, japonskega po 10 frankov.